

296 nezachytiš živého úhoře v pevné póze v ruce. Větší význam než převod pojmů nebo představ má pro mne dnes *obdobně* vyvážení zvukových i zrakových, paměťivých i obrazových, pevných i výbušných a sálavých elementů básně. Cizí báseň musí být *úchodiskem nové vlastní tvorby*, a ne stojatým modelem pro trpělivý opis a trpný přenos. Žádám dnes od dobrého překladu básnického nejprve, aby mně podal báseň, jež mnou jako *česká báseň* — jako bych měl před sebou český originál nejnovějšího data — *zachvěje a uvede mne v úžas* novým smyslovým i obrazivým akordem, na který udeří a který ve mně rozzvučí. Ve výboru Mathesiově a Horově jsou básně, kde jsem takový prožitek měl: na příklad v básni „Hotovo! bez návratu ...“

Za správné chápání Shawa

Před nějakou dobou četl jsem v nějakém venkovském listě referát o představení Shawovy Živnosti paní Warrenové tuším v Budějovicích, v němž se vytýkalo, že úloha paní Warrenové byla prý obsazena tak znamenitou herečkou a úloha její dcery Vivie byla prý hrána tak slabě, až prý se proti intenci autorově zvrátil přirozený poměr mezi nima a sympatie divákovy se prý proti vůli autorově přenesly na nemravnou zvrhlou paní Warrenovou, jak známo bývalou nevěstkou a nyní majitelku nevěstinců. A rozpomínám se, že jsem cosi obdobného četl před delším ještě časem v nějakém pražském dramatickém referátě při příležitosti reprisy této hry v Stavovském divadle: tam se také tvrdilo, že pí Hübnerová hraje matku tak výborně a sl. Ostrčilová dceru tak mdle, až nastává proti vůli autorově přesun sympatie divákovy. Nuže, to je pojmání věci venkoncem zvrácené, přímo protishawovské. V pojetí Shawově matka Warrenová *jest* úctyhodná osoba: paní Warrenová měla strašlivé mládí, v němž zakoušela jen ran, nadávek a hladu jako nemanželské dítě rybářky. Měla na vybranou buď umřít bídou jako ctnostná dělnice, nebo se zachránit jako prostitutka. *A učinila podle Shawa dobře, že se zachránila jako prostitutka.* K této své záchraně potřebovala všech svých zdravých pudů, vši své mravní energie a síly. Paní Warrenová neopíjela se jako jiné nevěstky, nepromrhávala svého výděлку, nýbrž počítala, spořila jako každý hospodářsky zdravý a silný člověk. *Shaw chce říci, že největší zlo je chudoba* — s jejím překonáním se musí začít, ať tou, ať onou cestou. Paní Warrenová je ve *svém položení a postavení osoba docela úctyhodná*: má sebevládu, má vůli dobrati se samostatného života, dovede se probít ze zoufalé situace. Má sílu, a proto má i svou hodnotu a svou mravnost. Kdyby se byla narodila v takovém položení, že by jí byla svěřena jako vojevůdci armáda, jistě by jí byla nezničila, nýbrž dovedla k vítězství.

Řekne-li Vivie: „Má drahá matko, jsi obdivuhodná žena, jsi silnější než celá Anglie,“ miní to vážně. Paní Warrenová je v pojetí Shawově *kladná sociální síla*, vinou špatné společenské organizace pouze špatně umístěná. Jen v jedné věci je paní Warrenová v nepravu: když žádá podle sentimentálních receptů starorodinných od své dcery vděčnost a lásku. Tu se zproteňuje sama své velkolepě drsné a surové věcnosti a propadá sentimentálním konvencím. A v právu je Vivie, když jí sice chápe, ano se jí i do jisté míry obdivuje, a přece odmítá žít s ní společně. Poněvadž Vivie je svéprávná mravní osobnost, kdežto paní Warrenová *jest* nevypracovaný a nerozlišený typus sociální, spíš živočich než člověk.

Tedy: Obě hlavní figury Shawovy, i matka i dcera, jsou v právu, každá jiným způsobem; v právu je však zejména matka, uživila-li sebe a dceru, byť způsobem, který měštlák zavrhuje; nemravná by bývala, kdyby byla s dcerou v ctnosti zemřela hladem. V tom *jest* umění Shawovo, jak proti sobě postavil a vyvážil životní sílu a oprávněnost i matky i dcery. Hrne-li určitá část kritiky své sympatie jen na dceru, chybuje a není práva pojetí Shawovu.

Družstevní práce

vydala v poslední době dvousvazkový román *George Meredith Rhodu Flemingovou*, práci největšího anglického romanopisce doby viktoriánské, který v nejednom směru předjímá básnický dnešek anglický. Ale přesto není možno souhlasiti s volbou právě tohoto díla Meredithova, které vzniklo v šedesátých letech 19. století a rozhodně nenáleží mezi vrcholné romány geniálního dušezpytce anglického. Meredith necenil nikdy vysoko tohoto románu a později zošklivil si ho tak, že radil jednomu svému dopisovateli, aby ho ani nečetl. Souhlasím úplně s monografistou Meredithovým J. B. Priestleyem, který klade Rhodu Flemingovou mezi slabší díla Meredithova a nazývá poslední část tohoto románu „divokým snem“, poněvadž *jest* mu prostě neuvěřitelnou touha Rhodina, aby si její sestra vzala za manžela Sedgetta. Rozhodně jsme si mohli na Rhodu Flemingovou počkat, pokud nebudeme míti přeloženy všechny vrcholné romány Meredithovy, v nichž je tvůrcem charakterů, na něž se nezapomíná. Mnohem těžšího faux pas dopustila se táž edice, když zařadila mezi své knihy román *J. V. Rosálka Nová země*. To je kolportáž a reportáž zcela nízké známky, umělecky i básnicky úplná nicota; má to snad jen jakousi cenu dokumentární. Družstevní práce měla donedávna alespoň slušnou úroveň; zde vyšel průbojný Vančurův Pekař Marhoul, zde umělecky opravdové Brody Kličkovy, zde slibný Souhlas Miloslava Nohejla. To zavazuje. — Se slovenským románem